

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΦΟΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Κάθε Ελληνική τοπική φορεσιά είναι ένα σύνολο ενδυμάτων, που χαρακτηρίζει μία ομάδα ανθρώπων που ζουν μέσα στον ελληνικό χώρο. Λειτουργεί όπως κάθε ενδυμασία. Ντύνει δηλαδή και στολίζει το κορμί και παρουσιάζει την όψη που επιθυμεί να δώσει εκείνος που τη φοράει στους τρίτους, παρέχοντας στον εαυτό του σιγουριά και άνεση.

Μέσα στη συντηρητική και αυστηρή κοινωνία του χωριού και της μικρής πόλης, η σιγουριά και η άνεση πετυχαίνονται με την ομοιομορφία που προσφέρει μία **φορεσιά**. Η φορεσιά βασίζεται στην παράδοση και στη συντηρητικότητα και διαφέρει ριζικά από τη **μόδα** που βασίζεται στην αλλαγή. Η συντηρητικότητα στη φορεσιά δημιουργεί απαγορευτικά ταμπού, αλλά και ταμπού που λειτουργούν δίνοντας μαζικές ιδιότητες σε ορισμένα της τμήματα (ποδιά, ζωνάρι, κεφαλόδεσμοι κ.α).

Η έρευνα γύρω από τις τοπικές φορεσιές του ελληνικού χώρου δεν έχει ολοκληρωθεί επίσημα. Ποτέ άλλωστε δεν έγινε μία συστηματική καταγραφή τους, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να γίνει και μία μελέτη σε βάθος.

Ο χώρος της ενδυματολογίας στην περιοχή της Θράκης παρουσιάζει μία εντυπωσιακή ποικιλομορφία. Οι ενδυματολογικές ιδιαιτερότητες της κάθε ενδυμασίας, διαφοροποιούν και τονίζουν το χαρακτήρα της κοινωνικής ομάδας από την οποία προέρχεται. Η ενδυμασία ως ενδυματολογικό σύνολο, σε συνάρτηση με τη διακοσμητική αντίληψη των επί μέρους εξαρτημάτων της, που εκφράζεται μέσα από διαφορετικά υλικά, σχήματα και χρώματα, δίνουν την ιδιαίτερη αισθητική της κάθε ομάδας.

Η ΑΝΔΡΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Η ανδρική ενδυμασία παρουσιάζει ενότητα ως προς τη μορφή της σ' όλο σχεδόν το Θρακικό χώρο. Η ενδυμασία αυτή της περιοχής της Θράκης, αποτελούσε ένδυμα κοινό, όπως κοινές ήταν άλλωστε οι συνθήκες και οι ασχολίες των ανθρώπων του τόπου. Έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τις γυναικείες φορεσιές, όπου τα τολμηρά χρώματα, η διακόσμηση και τα πολλά εξαρτήματα μπερδεύουν την κυρίως γραμμή τους.

Οι Θρακιώτες όλοι φορούν **ποτούρια**. Το **ποτούρι** είναι είδος ανοιχτού δηλαδή φαρδύ παντελονιού που φορέθηκε μόνο στη Θράκη και που ονοματολογικά χαρακτήριζε όλη τη Θρακιώτικη ανδρική ενδυμασία. Ήταν φτιαγμένο από σαγιάκι, μάλλινο δίμιτο ύφασμα της νεροτριβής (είδος τσόχας), συνήθως καφέ χρώματος, για την καθημερινή ενδυμασία, μαύρου χρώματος για την επίσημη φορεσιά και ραβόταν από τους τερζήδες (ράφτες), που το γαϊτώναν με μαύρο γαϊτάνι στις άκρες. Το γαϊτώμα των ποτουριών ήταν ανάλογο με την περίπτωση και την οικονομική κατάσταση του καθενός. Τα καλοκαιρινά ποτούρια ήταν από βαμβακερό γαλάζιο ύφασμα και ονομαζόταν «βρακιά».

Η ανδρική ενδυμασία της Θράκης αποτελείτο επίσης από το **πουκάμισο** το οποίο ήταν ή λευκό βαμβακερό κεντημένο στο λαιμό, την τραχηλιά και τα μανίκια ή σκουροζάλαζα ή καφετιά με λευκές ρίγες ή τετραγωνάκια για την δουλειά και είχαν συνήθως όρθιο γιacaδάκι και φαρδιά μανίκια. Πάνω από το πουκάμισο φορούσαν αμάνικα **γιλέκα** που ήταν από σαγιάκι και άλλα ήταν ανοιχτά και άλλα κλειστά ανάλογα με την περιοχή. Υπήρχαν και πανωφόρια κοντά μανικωτά γιλέκα που ήταν και αυτά από σαγιάκι μαύρο ή σκουρογάλαζο ή καφετιά και λεγόταν **τζαμαντάνι**. Κόκκινο ήταν μόνο το τζαμαντάνι του γαμπρού στην περιοχή της Μακράς Γέφυρας (Ζαλούφι).

Τις κρύες όμως μέρες του χειμώνα φορούσαν τη γούνα, είδος παλτού σαγιακένιου, με γούνινη επένδυση εσωτερικά (προβιά). Το εξάρτημα αυτό χαρακτηρίζει την οικονομική κατάσταση αυτού που το φορούσε. Οι πιο φτωχοί φορούσαν το «**γιαμουρλούκι**» (είδος μακριού παλτού) από γκρι σαγιάκι με κουκούλα.

Στα πόδια φορούσαν **τσουράπια** πλεκτά. Για κάθε μέρα είχαν λευκά κομμάτια από σαγιάκι, με τα οποία τύλιγαν τις κνήμες, τα λεγόμενα **αμπλιάλια** ή **ποδοπάνια** και τα **γυρουνοτσάρουχα** ή **βοϊδοτσάρουχα** που τα κατασκεύαζαν οι ίδιοι και δένανε με τα τσαρουχόσχοινα σταυρωτά. Τις γιορτές φορούσαν τα **κουντούρια** ή **γεμενιά** παπούτσια που αγόραζαν. Τα αγοραστά υποδήματα δίνονταν κυρίως σαν δώρα γάμου και φορέθηκαν με τις Θρακιώτικες φορεσιές από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα κυρίως.

Η ανδρική ενδυμασία συμπληρωνόταν με το μακρύ μάλλινο δίμιτο **ζωνάρι**, κροσσωτό στις δύο στενές πλευρές, σε χρώμα μαύρο με λευκές ρίγες στο υφάδι ή κόκκινο με λευκές ρίγες για τους νέους και βυσσινί για τους μεγαλύτερους ή όπως στο Μ.Ζαλούφι κόκκινο για τους νέους, βυσσινί για τους μεσήλικες και μαύρο για τους ηλικιωμένους.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των ανδρικών ενδυμασιών της Θράκης είναι το κεφαλοκάλυμμα. Πρόκειται για ένα μαύρο ή σκουρογάλαζο ζωνάρι, μήκους περίπου 2 μέτρων, μάλλινο ή βαμβακερό, το οποίο τύλιγαν ολόγυρα στο κεφάλι, αφήνοντας να κρέμεται στην πλάτη η μία κροσσωτή άκρη. Το κάλυμμα αυτό λεγόταν **σάλι** ή **σερβέτα** και αντικαταστάθηκε από το **καλπάκι**, μαύρο βελούδινο ή αστρακάν καπέλο με δύο κουμπιά. Στο καλπάκι συνήθιζαν να σκαλώνουν ένα ρομβοειδές ή στρογγυλό χάντρινο κόσμημα.

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Οι γυναικείες φορεσιές μοιάζει να έχουν φτιαχτεί για να εντυπωσιάσουν παρά για να αναδείξουν την ομορφιά του κορμιού. Αντίθετα λοιπόν με την ανδρική ενδυμασία η οποία παρουσιάζεται ως ένα ενιαίο, κοινό ένδυμα, η γυναικεία ενδυμασία της Θράκης παρουσιάζει μεγάλες διαφοροποιήσεις μέσα στο χώρο. Τα γυναικεία ρούχα αποτελούσαν ένα κώδικα επικοινωνίας που δήλωναν την κοινωνική θέση ή την κοινωνική κατηγορία της γυναίκας. Το κάθε εξάρτημα, το χρώμα, η διακόσμηση, η μορφή του ενδύματος, όλα αποτελούσαν μηνύματα αναγνωριστικά που δήλωναν αδιάψευστα τη θέση της γυναίκας στην παραδοσιακή κοινωνία. Οι ελεύθερες είχαν ρούχα με ζωηρά χρώματα και πλούσια κεντήδια. Οι κορδέλες στολισμένες με πούλιες μόνο για τις ελεύθερες και τις νιόπαντρες, τα κόκκινα «**σαλένια**» ή «**μπουχασένια**» μόνο για τις νύφες, που θα τα φορούσαν 40 ημέρες μετά το γάμο. Ο κεφαλόδεσμος σεμνός για τις ηλικιωμένες, λουλουδιασμένες μαντίλες και **σιργκούνια** για τις ελεύθερες. Για τις νύφες λουλούδια και γκιρλάντες, καρφίτσες και τέλια πολλά. Όλα την ημέρα του γάμου λαμπερά., πλούσια, καλορίζικα, σύμβολα και ευχές για τη νέα ζωή της γυναίκας και την εξασφάλιση της γονιμότητας.

Πριν να παρουσιάσουμε κατά περιοχή τις γυναικείες φορεσιές της Θράκης, θα πρέπει να πούμε λίγα λόγια για την ζωή της Θρακιώτισσας. Γενικά η ζωή της γυναίκας στην Θράκη ήταν δύσκολη. Την ημέρα δούλευε στο χωράφι και το βράδυ εκτός από τις δουλειές του σπιτιού έγραφε στον αργαλειό με την κλωστή τη ζωή της στο πανί, έφτιαχνε ρούχα με κεντήδια που ήταν μόνο με απλά χρώματα, άλλα ρούχα με χρώματα της χαράς, κεντημένα με δένδρα, όλα πάνω στον τσεβρέ που η ίδια θα χάριζε στο παλικάρι που οι γονείς της διάλεξαν γι' αυτήν. Ρούχα που θα φορούσε τις σημαδιακές στιγμές της ζωής της (γέννηση – γάμος – θάνατος).

Και όταν η κούραση του καθημερινού μόχθου βάραινε τα βράδια που ύφαιναν ή ξεφλούδιζαν το καλαμπόκι, άρχιζαν τα τραγούδια, τα χωρατά, τα παραμύθια, για να μη πετρώσει η καρδιά και χαθεί η ελπίδα. Και όλη η ζωή τους αγάπες, καημοί, μεράκια, θάνατοι έβρισκε παρηγοριά στο τραγούδι.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΜΑΚΡΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ (Μέγα Ζαλούφι Αν.Θράκης)

Σε πολύ κλειστές γεωργικές ομάδες που η κοινωνική οργάνωση οριοθετεί αυστηρά τους ρόλους των δύο φύλων, η γυναικεία ενδυμασία που διαμορφώνεται είναι αυστηρή ως προς γραμμή της και αδρή ως προς τα υλικά της κατασκευής της.

Αντιπροσωπευτικός τύπος η ενδυμασία του **Ζαλουφιού (Μακράς Γέφυρας)**. Το Ζαλούφι (κεφαλοχώρι) βρισκόταν βορειανατολικά της Μακράς Γέφυρας (Οζούν Κιουπρού) και εκκλησιαστικά υπαγόταν στην Μητρόπολη Διδυμοτείχου. Οι κάτοικοι της ασχολούνταν κυρίως με την αμπελουργία (το κρασί του Ζαλουφιού ήταν ονομαστό), την γεωργία και την κτηνοτροφία. Μετά τον ξεριζωμό οι πρόσφυγες αυτής της περιοχής εγκαταστάθηκαν σε χωριά κατά μήκος της δυτ. όχθης του Έβρου (Δίκαια, Σάκκος, Χειμώνιο, Θούριο, Πύθιο κλπ), σε χωριά του Νομού Σερρών (Κοίμηση, Παραλίμνιο, Θολό, Νεοχώρι, Νέα Πέτρα) και στο Καλοχώρι Θεσσαλονίκης.

Η Γυναικεία φορεσιά του Ζαλουφιού φορέθηκε σε μεγάλο αριθμό χωριών της περιοχής με μικρές παραλλαγές όπως στη Θυρέα, Πύθιο, Πραγγί, Πετράδες (Δυτ.Θράκη) και στα χωριά Ανατ.Θράκης Μικρό Ζαλούφι, Ψαθάδες, Τσαλί Κούρτ κλπ. Η μεγάλη διάδοση της φορεσιάς σε χωριά της ευρείας περιοχής που είχαν ως διοικητικό κέντρο την Μακρά Γέφυρα, δικαιολογεί και την ονομασία της ως φορεσιά Μ.Γέφυρας, αν και δεν φορέθηκε σ'αυτή την πόλη.

Τα υλικά για την κατασκευή της ενδυμασίας αυτής είναι όλα δικής τους παραγωγής. Μόνες τους οι γυναίκες ύφαιναν, έκαναν το σαγιάκι και έβαφαν σε χρώματα μαύρο, καφέ σκούρο (λιζαρένιο) ή κόκκινο.

Η φορεσιά αποτελούνταν από:

1. Το μακρύ πουκάμισο (**το χιμίς**) από λευκασμένο χοντρό βαμβακερό ύφασμα, με «γραμμένα» (υφαντά κεντήματα) στον ποδόγυρο και κεντήματα στα μανίκια (σταυροβελονιά)
2. Το σχετικά στενό αμάνικο μονοκόματο σαγιακένιο **φουστάνι** σε χρώματα μαύρο, καφέ, βυσσινί, που κεντιόταν με λευκό ελαφρά κλωσμένο βαμβάκι και χρωματιστά μαλλιά, στον ποδόγυρο και ελάχιστα στην τραχηλιά. Μοτίβα, σχηματισμένα δένδρα, κούκλες, σαλιαγκούδια (σαλιγκάρια) που συνήθως το κέντημα λεγόταν **σαλιαγκό**. Το φουστάνι στο Ζαλούφι ήταν πάντα μαύρο ή σκούρο βυσσινί. Το ολοκόκκινο φοριόταν όταν η κοπέλα έφτανε σε ηλικία γάμου (15-16 ετών). Το νυφικό ήταν πάντα μαύρο κεντημένο με βαμβακερές κλωστές.
3. Το μάλλινο δίμιτο φαρδύ **ζωνάρι**, μαύρο με λεπτές ρίγες στο υφάδι. Οι Ζαλουφιώτισσες σπάνια φορούσαν μεταλλικό ζωνάρι που συνήθιζαν σε άλλα χωριά της περιοχής και αυτό μετά την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα. Στα υπόλοιπα χωριά φορούσαν το ζωνάρι και τις γιορτές το **ασημοζούναρο** ή **μπακιροζούναρο** (σημάδι του αρραβώνα).

4. Οι ποδιές που λεγόταν «**ποδέ**» διαφέρουν από χωριό σε χωριό. Στο Ζαλούφι οι ποδιές είναι κατηφένιες (βελοούδινες) με στεφανάκια από λουλούδια κεντημένα. Στους Ψαθάδες οι ποδιές ήταν μάλλινες σαγιακένιες με έντονα χρώματα και πολλές πούλιες. Οι γυναίκες στους Πετράδες και το Πραγγί κεντούν στις ποδιές τους σταυρούς, παιδάκια, σαλιγκάρια και άλλα αρχέγονα σύμβολα, και μ' αυτό πιστεύουν πως θα ξορκίσουν το κακό το πνεύμα και θα αποκτήσουν αυτό που ποθούν.

5. Το **Τερλίκ ή Μοχαέρι**. Το πιο εντυπωσιακό κομμάτι της ενδυμασίας αυτής είναι το **τερλίκ ή μοχαέρι**, μακρύ πανωφόρι από μάλλινο δίμιτο με μανίκια μακριά που ανασκουμπώνονται στον αγκώνα, για να φανεί το κέντημα καμωμένο σε πρόσθετο βαμβακερό ύφασμα. Το τερλίκ έχει πλούσιο κέντημα με λευκό βαμβάκι και χρωματιστά μαλλιά στα δύο μπροστινά φύλλα, ολόγυρα στον ποδόγυρο, στην πλάτη και σε όλες τις ραφές. Πάνω στο τερλίκ κεντούν «ανάρια-ανάρια» (αραιά) διάφορα σχήματα. Ο ανάγλυφος όγκος των αφηρημένων σχημάτων κάνει τον επενδυτή εντυπωσιακό και μοναδικό. Η γυναίκα αρχίζει να το κεντά μόλις με την αρχή της εφηβείας της και θα κεντήσει 3 κομμάτια.

Το «**μικρό μοχαέρι**» που θα το φορέσει την ημέρα του γάμου, το «**μεγάλο μοχαέρι**» που θα το φορέσει τις μεγάλες μέρες (γιορτές) των Χριστουγέννων, τις Αποκριές, Πάσχα και τη «**σιγκούνα**» που θα τη φορέσει μετά τα 45 της χρόνια και μ' αυτή θα την θάψουν, για να κλείσει έτσι τον κύκλο της ζωής της. Πιο απλά και νεώτερα είναι διάφορα αμάνικα συνήθως τσιπούνια, σκούρου χρώματος που ήταν πιο ελαφρά διακοσμημένα (κεντημένα).

Τα μόνα υλικά που αγοράζει η γυναίκα για την κατασκευή της ενδυμασίας αυτής είναι όσα χρειάζονται για τον κεφαλόδεσμο (χάντρες, φλουριά, πούλιες, μαντίλες). Τα προμηθευόταν κυρίως οι άνδρες από την τοπική αγορά ή τα μεγάλα παζάρια των γειτονικών χωριών, αφού οι γυναίκες δεν επιτρεπόταν να πηγαίνουν στις αγορές.

Στο κεφάλι φορούσαν ένα κόκκινο σκουφάκι με υποσαγώνιο το **μαγγούρι**, που σκεπαζόταν όλο από το καφέ ή σκούρο βυσσινί μαντίλι, το **τσεμπέρι**. Κάτω από την μαντίλα στερέωναν (στο μαγγούρι) σειρές φλουριά και σταυρούς που κρέμονταν στο μέτωπο.

Στα πόδια οι νύφες φορούσαν τα λευκά σαγιακένια **καλτούνε**, στολισμένα με χρωματιστά γαϊτάνια από τον τερζή (ράφτη). Καθημερινά φορούσαν **γουργουνουτσάρουχα** όπως και οι άνδρες, και τις Κυριακές και τις γιορτές **κουντούρες** (κλειστά δερμάτινα παπούτσια).

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΧΗΣ ΚΑΒΑΚΛΙ (Β.ΘΡΑΚΗ)

Το Καβακλί 90 χιλιόμετρα από την Φιλιππούπολη, άλλοτε κέντρο ελληνισμού, αριθμούσε 10.000 κόσμο πριν τον ξεριζωμό των κατοίκων του. Υπήρξε κέντρο οικονομικό αλλά και πνευματικό με άλλα έντεκα χωριά της περιφέρειάς του, τα οποία και επηρέαζε πολιτιστικά. Οι τελευταίοι πρόσφυγες του Καβακλί και της περιφέρειάς του έφθασαν στην Ελλάδα το 1914 και εγκαταστάθηκαν στα χωριά Κουφάλια, Αίγειρο, Ξυλαγανή, Δίκαια, Φέρρες κλπ. Τα ιερά κειμήλια που έφεραν μαζί τους από τις προγονικές τους εστίες μαρτυρούν την οικονομική τους ευημερία και τα κοσμήματα και οι φορεσιές τους την αρχοντιά των ανθρώπων της περιοχής. Η γυναικεία ενδυμασία του Καβακλί χαρακτηρίζεται από κομψότητα και σύνθετο διακοσμητικό πλούτο. Παραδοσιακά σύμβολα, όνειρα, ελπίδες, όλα κεντημένα με μεταξωτές κλωστές. Χρωματιστές εναλλαγές, υποδηλώνουν ένα μάλλον αστικό χώρο μέσα στον οποίο διαμορφώθηκε η ιδιαιτερότητα των γυναικών του. Η «**τσούκνα**» τόσο ως ονομασία όσο και ως υλικό, αποτελούσε το χαρακτηριστικό εξάρτημα

της ενδυμασίας. Η «**τσούκνα**» ή «**φ'στάνι**», είναι πλισιδωτή με κέντημα στον κόρφο και τον ποδόγυρο.

Η τσούκνα των ηλικιωμένων γυναικών έχει κεντητά τα διάφορα τμήματα του ποδόγυρου σε αντίθεση με την τσούκνα της νέας κοπέλας, που η διακόσμησή της αποτελείται από επίραπτη μεταξωτή ταινία με χρυσές τρέσες. Πολλές φορές οι νέες γυναίκες πρόσθεταν στον ποδόγυρο τις «**μπέλικες**», μακρόστενα κομμάτια μεταξωτού υφάσματος σε διάφορα χρώματα.. Στον κόρφο της τσούκνας οι ελεύθερες κεντούσαν αντικριστά παγώνια, πέρδικες, σύμβολα γονιμότητας και οι μεγάλες γυναίκες γεωμετρικά σχήματα, φυλακτά για το καλό τέλος της ζωής τους.

Το πουκάμισο στην ενδυμασία του Καβακλί είναι «**λουλακιασμένο**» (περασμένο με λουλάκι), βαμβακερό, με μανίκια σε σκουρότερη μπλε απόχρωση και κεντημένο στον ποδόγυρο και τα μανίκια με μεταξωτές κλωστές. Το ριγωτό πολύχρωμο ζωνάρι υφαινόταν και διπλωνόταν λοξά, ώστε να γίνει διπλό. Πάνω από το ζωνάρι δενόταν η στενόμακρη υφαντή «**πιτσιρκα**» (ποδιά) που είναι από τα καλύτερα δείγματα υφαντικής τέχνης στην Ελλάδα. Για τις νέες οι ποδιές ήταν συνήθως κόκκινες με κατακόρυφα στο κέντρο διακοσμητικά μοτίβα κεντητά.

Διάφορα μαύρα πανωφόρια κοντά, όπως το **τσιουπούν** ή **μακριά (γούνα)**, κάλυπταν το σώμα ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες. Στα πόδια φορούσαν **μαύρες ή λευκές πλεκτές κάλτσες**, **μεκουντούρες** (παπούτσια) για τις γιορτές και **γουρουνουτσάρουχα** για κάθε μέρα. Στο κεφάλι φορούν την **μαντίλα** και στο μέτωπο στερεώνουν ένα κόσμημα με 5-15 φλουριά την «**μπάπκα**».

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΑΔΩΝ (ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ)

Το χωριό Μεταξάδες βρίσκεται στο ΒΔ τμήμα του Ν.Έβρου. Ενδυματολογικά με το ίδιο όνομα χαρακτηρίζονται τα χωριά της ευρύτερης περιοχής των Μεταξάδων (Αλεποχώρι, Παλιούρι, Χανδράς, Μικρή και Μεγάλη Δόγα, Ελληνοχώρι, Χιονάδες).

Οι κάτοικοι των χωριών αυτών, ριζωμένοι σ' έναν τόπο άγονο, χωρίς μεγάλο κάμπο, πέρα από τις μικρές γεωργικές καλλιέργειες, ασχολήθηκαν με διάφορες άλλες τέχνες και έγιναν μπογιατζήδες (βαφείς), τερζήδες (ράφτες), τσουκαλάδες (αγγειοπλάστες), χτιστάδες (χτίστες). Το κεφαλοχώρι Μεταξάδες, γνωστό και ως Τοκμάκι από το σφυρί που σκάλιζαν την πέτρα, έβγαζε τους πιο ονομαστούς χτιστάδες. Στο χωριό λειτουργούσαν αλευρόμυλοι, γιαχανάδες (μύλοι για τα σουσάμια), επίσης τερζήδικα (ραφεία) και λανάρες για το ξάσιμο των μαλλιών. Οι τσουκαλάδες του, γνωστοί στον ευρύτερο χώρο, πουλούσαν τα εμπορεύματά τους σ' όλη τη Θράκη. Η παραγωγή, το εμπόριο και η επικοινωνία που είχαν οι

κάτοικοι των Μεταξάδων με τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο επηρέασε και ενδυματολογικά τους κατοίκους των γύρω χωριών με αποτέλεσμα ο τόπος της ενδυμασίας των μεταξάδων να επηρεάσει την περιοχή.

Γενικά αναγνωριστικά στοιχεία της γυναικείας ενδυμασίας των Μεταξάδων είναι το μαύρο φόρεμα με τα πορτοκαλιά γαϊτάνια στον κόρφο και δύο ανοίγματα στο στήθος τις

«**κουρφήθρες**» που διευκόλυναν την γυναίκα κατά τον θηλασμό. Χαρακτηριστικό της γυναικείας ενδυμασίας των Μεταξάδων είναι επίσης τα λεπτά βαμβακερά ή μεταξωτά υφάσματα που χρησιμοποιούν στην κατασκευή των φουστανιών. Τα κορίτσια στην περιοχή των Μεταξάδων άρχιζαν να υφαίνουν τις φορεσιές τους μόλις αρραβωνιάζονταν. Έμεναν αρραβωνιασμένα 4 έως 9 χρόνια.

Οι γονείς του γαμπρού εκτός από το «**τράχωμα**» (χρήματα) που έδιναν στη νύφη, έδιναν και το «**φιλεμέ**» (βαμβακερή κλωστή) καθώς και μαλλί για την προίκα του κοριτσιού. Για την προίκα τους οι κοπέλες έφτιαχναν 25 πουκάμισα, 15 φουστάκια, 10 ζευγάρια κάλτσες, **μέτσια** (υφασμάτινα παπούτσια) και έδιναν παραγγελία τη γούνα τους, που θα φορούσαν την ημέρα του γάμου τους, στον τερζή (ράφτη).

Όλα τα υλικά για την κατασκευή της φορεσιάς τους ήταν δική τους παραγωγής. Εκτός από το φόρεμα η ενδυμασία των Μεταξάδων αποτελείται από:

-το **πουκάμισο**, βαμβακερό λευκό το καθημερινό, βαμβακομέταξο το καλό (επίσημο). Τα καλά πουκάμισα ονομάζονταν «**κιναρωτά**» (ήταν υφαντά μεταξωτά, με ρίγες από μάλλινες ή βαμβακερές κλωστές και είχαν στο τελείωμά τους δαντέλα και πούλιες).

-το **γυλέκο**, από σαγιάκι κεντημένο με πούλιες και πολύχρωμες βαμβακερές και μεταξωτές κλωστές.

Στα πόδια οι γυναίκες φορούσαν τις **κάλτσες**, άσπρες μάλλινες με χρωματιστά λουλούδια για το χειμώνα. Παπούτσια είχαν τα **μέτσια**, υφασμάτινα παπουτσάκια με γαϊτάνια σε μαύρο ή πορτοκαλί χρώμα.

Οι ποδιές που φορούσαν ήταν υφαντές μάλλινες με διάφορα σχέδια στον αργαλειό. Τις ονόμαζαν «**ζαπράτσες**». Η λεχώνα φορούσε τη «**χραδένια**» ποδιά που ήταν υφαντή βαμβακερή. Ο τύπος της μεταξωτής ποδιάς σε έντονα χρώματα με δαντέλες και πούλιες είναι ο νεώτερος τύπος που επικράτησε.

Ο κεφαλόδεσμος είναι περίτεχνος με «**μπαρμπούλες**» (μαντίλι σταμπωτό) σε κίτρινο χρώμα για τις νέες και σε σκούρα χρώματα για τις ηλικιωμένες. Τα μαλλιά φτιαγμένα σε κοτσίδες ριγμένες στην πλάτη, κατέληγαν σε φούντες με χάντρες στερεωμένες με κλωστές. Οι ελεύθερες και οι νιόπανδρες στερέωναν πίσω πέντε κορδέλες χρωματιστές, στολισμένες επίσης με πούλιες. Οι νέες κάτω από την κίτρινη «**μπαρμούλα**» φορούσαν και τον τσεβρέ ο οποίος είναι τετράγωνος κεντημένος στις γωνίες. Τον σκάλωναν με «**σιργκούτσια**» (λουλούδια) στο πλάι.

Ζωνάρι δεν φορούσαν με την καθημερινή ενδυμασία τους, παρά μόνο με την επίσημη. Τότε φορούσαν το **σημοζούναρο**, δώρο του γαμπρού, αγορασμένο από τους κουγιουμτζήδες (χρυσοχόους) του Διδυμοτείχου, δουλεμένο με σμάλτο.

Πολλά στολίδια έκαναν και οι ίδιες όπως το φαρδύ χάντρινο περιλαίμιο, το **γυκερντάν**.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΑΡΗΔΩΝ (ΚΑΡΩΤΗΣ) –ΔΥΤ.ΘΡΑΚΗΣ

Μάρηδες είναι οι ντόπιοι κάτοικοι 13 χωριών του νομού Έβρου μεταξύ Διδυμοτείχου και Ορεστιάδος όπως Καρωτή, το Κουφόβουνο, Ασπρονέρι, Βρυσικά, Στέρνα, Αμπελλ'αλια, Χιονάδες, Ποιμενικό, Ασβεστάδες. Η γυναικεία ενδυμασία των Μάρηδων αποτελείται από:

-Το λευκό βαμβακερό **πουκάμισο** με ποδόγυρο και τραχηλιά γραμμένους στον αργαλειό. Βαμβακερά αλλά σε κόκκινο χρώμα ήταν και τα πουκάμισα τα νυφικά που κεντιόταν στον ποδόγυρο.

-Χαρακτηριστικό εξάρτημα της γυναικείας φορεσιάς των μάρηδων είναι η **τσούκνα** και το **φ'σάνι**(φόρεμα). Η **τσούκνα** ήταν μαύρη μάλλινη και το **φ'σάνι** βαμβακερό σε σκούρο γαλάζιο ή πράσινο χρώμα. Τα φ'σάνια ήταν «γιαλωμένα» (γιαλισμένα) από τονμπογιατζή.

Η τσούκνα είναι αμάνικο φόρεμα από λεπτό μάλλινο σκούρο ύφασμα. Έχει κέντημα στην πλάτη την τραχηλιά, στις κουρφολήθρες καθώς και στον ποδόγυρο.

Το φ'σάνι είναι βαμβακερό αμάνικο φόρεμα πράσινο ή γαλάζιο που το διακοσμούσαν στον κόρφο και την πλάτη με επίραπτες κορδέλες χρυσές ή κίτρινες. Το φ'σάνι και η τσούκνα είχαν το ίδιο κόψιμο. Πρόσθεταν δε στο πλάϊ κάτω από τις μασχάλες κομμάτια από ζωηρόχρωμα αγοραστά υφάσματα τα «**μπασκαλίδια**».

-Πάνω από την τσούκνα φορούσαν το «**καπούδι**» (γιλέκο) από μαύρο σαγιάκι ή την «**γούνα**» από άσπρη προβιά διακοσμημένη με μαύρο ύφασμα στα τελειώματα.

-Η ποδιά στην περιοχή των Μάρηδων είναι υφαντή και ονομαζόταν «**μισαλούδα**». Εκτός από τις υφαντές ποδιές αργότερα άρχισαν να φορούν και ποδιές από αγοραστά υφάσματα στολισμένες με δαντέλες και πούλιες και κορδέλες σε ζωηρά χρώματα.

-Τις γιορτές φορούσαν στα πόδια λευκές ή σκούρες μονόχρωμες κάλτσες με διάφορα σχέδια, **γυμενιά** (κλειστή παντόφλα) ή **κοντούρια** (παπούτσια με τακούνια). Συνήθιζαν πολλές φορές να φτιάχνουν και να φορούν και **μέστια** (υφασμάτινα παπουτσάκια κεντημένα με πολύχρωμες κλωστές και πούλιες).

-Στο κεφάλι οι νέες γυναίκες φορούσαν λεπτό «τσεμπέρι» και κίτρινη με λουλούδια μαντίλα την «**μπαρμπούλα**». Πάνω από την κίτρινη μαντίλα «τζιβιρντούσαν» (σκάλωναν) μία δεύτερη άσπρη υφαντή μαντίλα με υφαντό διάκοσμο στη μία μόνο πλευρά διπλωμένη κατάλληλα.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΕΣΣΑΝΗΣ (ΑΝΑΤ.ΘΡΑΚΗΣ)

Η Κεσσάνη ήταν μία από τις σημαντικότερες κωμοπόλεις της Ανατ. Θράκης. Η κυριότερη ασχολία των ελλήνων κατοίκων της Κεσσάνης ήταν το εμπόριο, η γεωργία και η κτηνοτροφία. Μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών οι κάτοικοί της ήρθαν στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκαν κυρίως στην Δυτ.Θράκη και Μακεδονία.

Η γιορτινή φορεσιά της Κεσσάνης έχει κύρια χαρακτηριστικά την αντίθεση του μαύρου και του άσπρου, τους έντονους αλλά αρμονικά συνδυασμένους χρωματισμούς των κεντημάτων και τα εντυπωσιακά λεπτοδουλεμένα κοσμήματα.

Αποτελείται από το άσπρο υφαντό βαμβακερό **πουκάμισο**, με πολύχρωμο μάλλινο κέντημα στον ποδόγυρο και την τραχηλιά.

-το μαύρο αμάνικο **φουστάνι** ή **τσούκνα** στολισμένο στην τραχηλιά και τον ποδόγυρο με πολύχρωμα μεταξένια γαϊτάνια. Η διακόσμηση δηλ. της τετράγωνης τραχηλιάς και του ποδόγυρου γινόταν με πολύχρωμα σιρίτια στον ποδόγυρο, στα μανίκια και κυκλικά στο στήθος.

-Τον χειμώνα πάνω από την τσούκνα φορούσαν την μανικωτή **σιγκούνα** από ίδιο ύφασμα και ίσια στολισμένη όπως η τσούκνα.

-Η **ποδιά** ή ήταν μαύρη από σαγιάκι στολισμένη με διάφορα σιρίτια ή γαϊτάνια ή ήταν σε κόκκινο χρώμα από δίμιτο ύφασμα. Οι κοπέλες έπλεκαν τα μαλλιά τους κοτσίδες, φορούσαν στο κεφάλι ένα κόκκινο φεσάκι όπου στερέωναν σειρές με φλουριά περασμένες σε αλυσίδες και από πάνω έβαζαν τη μαντίλα έτσι ώστε να φαίνονται τα φλουριά.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΟΥΦΛΙΟΥ ΕΒΡΟΥ

Το Σουφλί ήταν ονομαστό για την καλλιέργεια του μεταξοσκώληκος και υπήρξε ένα εμπορικό κέντρο στην περιοχή του Έβρου. Η γυναικεία λοιπόν φορεσιά που φορέθηκε στο Σουφλί επηρέασε σημαντικά όλες τις φορεσιές της περιοχής του Έβρου. Χαρακτηριστικό της ενδυμασίας του Σουφλίου είναι το **καφτάνι**. Είναι ένα φόρεμα μακρύ, με μανίκια, και είναι ανοιχτό με ένα τριγωνικό άνοιγμα στο στήθος. Το μπούστο είναι εφαρμοστό και μετά από την μέση φαρδαίνει και σχηματίζει πιέτες. Τα γιορτινά καφτάνια ήταν από μεταξωτά υφάσματα ενώ για κάθε μέρα τα καφτάνια ήταν βαμβακερά υφαντά στον αργαλειό.

Το **πουκάμισο** που φορούσαν κάτω από το καφτάνι ήταν και αυτό βαμβακερό λευκό το καθημερινό και μεταξωτό το γιορτινό. Κάτω από το καφτάνι συνήθιζαν να φορούν **μεσοφόρι** για να τονίζεται περισσότερο η μέση και να φουσκώνει το καφτάνι από την μέση και κάτω. Στη μέση φορούσαν την **ποδιά**. Η γιορτινή και νυφική ποδιά ήταν «γραμμένη» στον αργαλειό με πολύπλοκα σχέδια. Συνήθιζαν όμως τα νεότερα χρόνια να φορούν και κατιφένιες ποδιές που τελικά και επικράτησαν.

Στη μέση στερέωναν την **μαλαμοκαπνισμένη ζώνη** με την υπέροχη **πόρπη** που απεικόνιζε στο κέντρο ως επί το πλείστον τον **δικέφαλο αετό**, δουλεμένη με σμάλτο και στολισμένη με πολύχρωμες πέτρες. Οι ζώνες αυτές ήταν δώρο του αρραβωνιαστικού ή του γαμπρού. Υπήρχαν φυσικά και απλούστερες ζώνες με απλές

πόρπες.

Στο κεφάλι φορούσαν **μεταξωτό μαντίλι με λουλούδια**, που για τις νέες ήταν σε έντονα χρώματα που τα έδεναν με τέτοιο τρόπο ώστε τα κρόσσια από τη μαντίλα να κρέμονται στον τράχηλο και στη πλάτη. Συμπλήρωναν δε κάτω από την μαντίλα και αλυσίδες με φλουριά για να φαίνονται από το μέτωπο.

Στον λαιμό κρεμούσαν τα **γκερντάνια** με τα φλουριά και στο στήθος τις **ντούμπλες με φλουριά**. Ο αριθμός των φλουριών φυσικά σε κάθε φορεσιά ήταν ανάλογος με την οικονομική κατάσταση της κάθε γυναίκας.

Βιβλιογραφία:

Παπαντωνίου Αθηνά (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα)
Ελληνικές Φορεσιές (Ιστορική & Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος)